

Полчанов А.Ю.

к.е.н.,

Житомирський державний технологічний університет,

доцент кафедри фінансів і кредиту

Житомир, Україна

polchanov@gmail.com

Поплавський О.О.

Житомирський державний технологічний університет,

аспірант кафедри обліку і аудиту

Житомир, Україна

finance_0412@ukr.net

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В СТРАХОВІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню практики управління в страхових компаніях України, заснованих у формі акціонерних товариств. Акцентовано увагу на важливій ролі корпоративного управління в забезпеченні стійкого розвитку страховика в умовах постійних змін. На основі аналізу офіційної звітності страхових компаній, оприлюдненої в системі Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України, авторами узагальнено організаційні засади перевірки фінансово-господарської діяльності компаній, роботи наглядової ради як органу захисту прав акціонерів, а також питання розподілу повноважень у прийнятті ключових управлінських рішень (визначення стратегії, затвердження планів діяльності та бюджету).

Не залишилось поза увагою вивчення перспектив залучення інвестицій, в тому числі і іноземних, вітчизняними страховиками шляхом емісії цінних паперів та одержання банківських кредитів.

Ключові слова: аналіз, корпоративне управління, страхова компанія, ризик, Україна

Формул: 0, рис.: 9, табл.: 2, бібл.: 16

Andrii Polchanov

PhD (Economics),

Zhytomyr state technological university,

Associate Professor at Department of Finance and Credit

Zhytomyr, Ukraine

polchanov@gmail.com

Oleksii Poplavskiy

Zhytomyr state technological university,

PhD Student at Department of accounting and auditing

Zhytomyr, Ukraine

finance_0412@ukr.net

ANALYSIS OF CORPORATE GOVERNANCE PRACTICES IN THE INSURANCE INDUSTRY OF UKRAINE

Abstract. The article investigates the practice of management in the

insurance companies of Ukraine, established as joint stock companies. The attention has been focused to important role of the corporate governance in achieving sustainable growth of insurer under the conditions of constant changes.

Based on the analysis of official reporting of insurance companies, which have been promulgated in the system of the Stock market infrastructure development agency of Ukraine, the authors have summarized the organizational bases of inspection of financial-economic activities of companies, functioning of the Supervisory Board as a body for protection of rights of stockholders, and the issues of distributions of decision-making authority (determining strategy and approval of business plans and budget).

The prospects for attracting investment, including foreign, by domestic insurers via issuing securities and obtaining bank loans have not been left without attention.

Keywords: analysis, corporate governance, insurance company, risk, Ukraine

Formulas: 0, fig.: 9, tabl.: 2, bibl.: 16

JEL Classification: C 41, G 22, G 32

Вступ. Сучасний стан розвитку страхового ринку характеризується низьким рівнем маркетингової активності страховиків, погіршення їх фінансового стану та в окремих випадках банкрутством (зокрема СК «Лафорт», «Авіоніка»), втратою потенціалу та впливом іноземних інвестицій на фоні складних суспільних перетворень, що мають місце в країні. Недостатній рівень розвитку вітчизняного фондового ринку змушує страхові компанії акцентуватись виключно на страховій діяльності, не дозволяючи в повній мірі диверсифікувати свої ризики і реалізувати ключові функції страхування.

Визначальну роль в таких умовах відіграє здатність компанії до прийняття та впровадження важливих управлінських рішень. Найбільш оптимальною для страхових компаній є акціонерна форма організації своєї діяльності, що засвідчується поширення її як за кордоном, так і в Україні. Функціонування ефективної системи корпоративного управління в страхових компаніях має позитивний ефект на мікроекономічному та макроекономічному рівнях, та проявляється в зростанні капіталізації страховика, прозорості його діяльності і раціональному використанні наявних ресурсів, а також стабілізації економічного життя, ефективному перерозподілі тимчасово вільних грошових коштів, фінансовому забезпеченні відтворення ВВП. У зв'язку з цим державними регуляторами різних країн висуваються певні вимоги до такої системи [Insurance Core Principles, Standards, Guidance and Assessment Methodology (2013)].

Аналіз досліджень та постановка завдання. Проблема ефективного менеджменту в страхових компаніях тривалий час викликає інтерес науковців та практиків, проте постійні зміни внутрішнього та зовнішнього характеру вимагають постійного моніторингу даного питання. Серед останніх закордонних публікацій вважаємо за доцільне виділити праці таких вчених, як James Barrese, Gene C. Lai, Nicos Scordis (про вивчення взаємозв'язку між концентрацією акціонерного капіталу страховиків та ефективністю корпоративного управління) [Barrese, Lai Gene, Scordis 2007], Jiang Cheng, J. David Cummins, та Tzuting Lin (про вивчення впливу структури власності та організаційно-правової форми страховиків США та їх корпоративне управління) [Cheng, Cummins, Lin 2013], Marina Brogi (про вивчення питання корпоративного управління, його

регламентації та ролі в ризик-менеджменті у європейських, і зокрема італійських страхових компаніях) [Brogi 2008], Miroslav Nedelchev (про аналіз наукових здобутків в сфері корпоративного управління фінансовими посередниками за останні 50-х років) [Nedelchev 2014], Ornella Ricci (про вивчення перспектив удосконалення корпоративного управління страховими компаніями в ЄС в контексті подолання наслідків фінансової кризи 2008 року) [Ricci 2014], Vladimir Njegomir та Rajko Teravac (про аналіз світової практики корпоративного управління у страхових компаніях) [Njegomir, Rajko 2014] та ін. Вивчення даного питання з урахування реалій становлення страхової галузі в країнах, що розвиваються, також займалися українські та російські науковці А. Л. Баранов [Баранов 2009], М. П. Ніколенко [Николенко 2009], Н. В. Ткаченко [Ткаченко 2011] та ін.

Метою дослідження є виявлення причин недостатньої ефективності менеджменту у вітчизняній страховій галузі та їх вирішення на основі застосування методів узагальнення та групування, а також статично-графічного аналізу у вивченні інформації про стан корпоративного управління акціонерними страховими компаніями, що підлягає обов'язковому оприлюдненню.

Результати дослідження. Відповідно до звітних даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, опублікованих на сайті регулятора, ключові показники діяльності страховиків демонструють неоднозначну динаміку (табл. 1).

Таблиця 1 – Ключові індикатори розвитку страхового ринку України в 2012-2014 рр., млн. грн.

№ з/п	Показник	2012	2013	2014	Темпи приросту, %	
					2013/2012	2014/2013
1	Валові страхові премії, у тому числі:	21 508,2	28 661,9	26 767,3	33,3	-6,6
2	Валові страхові виплати, у тому числі:	5 151,0	4 651,8	5 065,4	-9,7	8,9
3	Рівень валових виплат, %	23,9%	16,2%	18,9%	-	-
4	Чисті страхові премії	20 277,5	21 551,4	18 592,8	6,3	-13,7
5	Чисті страхові виплати	4 970,0	4 566,6	4 893,0	-8,1	7,1
6	Рівень чистих виплат, %	24,5%	21,2%	26,3%	-	-
7	Обсяг сформованих страхових резервів	12 577,6	14 435,7	15 828,0	14,8	9,6
8	Загальні активи страховиків	56 224,7	66 387,5	70 261,2	18,1	5,8
9	Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	48 831,5	37 914,0	40 530,1	-22,4	6,9
10	Обсяг сплачених статутних капіталів	14 579,0	15 232,5	15 120,9	4,5	-0,7

Джерело: [Підсумки діяльності страхових компаній за 2014 рік]

Рівень проникнення страхування (відношення валових страхових премій до ВВП) за підсумками 2014 р. становив лише 1,7%, що на 0,3 в.п.

менше в порівнянні з 2013 роком. За підрахунками аналітиків компанії «Swiss Re» в аналогічному періоді даний показник в світі в середньому складав 6,2 %, зокрема у Північній Америці – 7,3 %, Європі – 6,8 %, країнах Австралії та Океанії – 5,9 %, країнах Латинської Америки – 3,1 %, Азія – 5,2 %, Африка – 2,8 % [World Insurance in 2014: back to life 2015]. Таким чином, вітчизняний страховий ринок поступається в розвитку ринкам ЮАР (14,0 %), Намібії, (7,2 %), Маврикію (6,0 %), Марокко (3,2 %), Кенії (2,9 %) та середньостатистичним африканським країнам.

Велика кількість страхових компаній не є активними учасниками ринку про що свідчить відповідна концентрація страхового ринку (табл. 2).

Таблиця 2 - Концентрація страхового ринку за 2014 рік

Перші (Top)	Life-сегмент		non-life-сегмент	
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка, %
Тор 3	967,2	44,8	3 841,9	15,6
Тор 10	1 970,8	91,2	8 607,3	35,0
Тор 20	2 132,4	98,7	13 243,5	53,8
Тор 50	2 159,8	100,0	19 401,6	78,8
Тор 100	X	x	22 981,1	93,4
Тор 200	X	x	24 482,1	99,5
Всього по сегменту	2 159,8	100,0	24 607,5	100,0
Індекс Герфіндаля-Гіршмана	1042,55		206,72	

Джерело: [Підсумки діяльності страхових компаній за 2014 рік]

Фактично страховий ринок України формують 20 із 62 компаній зі страхування життя та 200 із 352 компаній, що спеціалізуються на інших видах страхування. Така розпорошеність не є характерною для ринків інших країн Центрально-Східної Європи, про що свідчать дослідження Т. Pavić Kramarić, M. Kitić з питань концентрації страхового ринку в країнах ЄС [Kramarić, Pavić, Kitić 2012], і, на нашу думку, посилення вимог до капіталу страховиків та організації системи управління ризиками, а також наближення вітчизняного законодавства до загальноєвропейських норм призведе до скорочення кількості страхових компаній, в тому числі і за рахунок об'єднань та поглинань, на підвищення капіталізації останніх.

В рамках спільного дослідження кафедр обліку і аудиту та кафедри фінансів і кредиту Житомирського державного технологічного університету було проаналізовано інформацію про стан корпоративного управління вітчизняними страховими компаніями за підсумками 2014 року, розміщену на сайті Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (<http://smida.gov.ua/>).

Для дослідження було обрано 50 страхових компаній з-поміж 382, що на той час функціонували на ринку (рис. 1). До числа обраних страховиків увійшли акціонерні товариства, що оприлюднили інформацію про стан корпоративного управління та входять до числа найбільш активних учасників ринку за ключовими показниками діяльності.

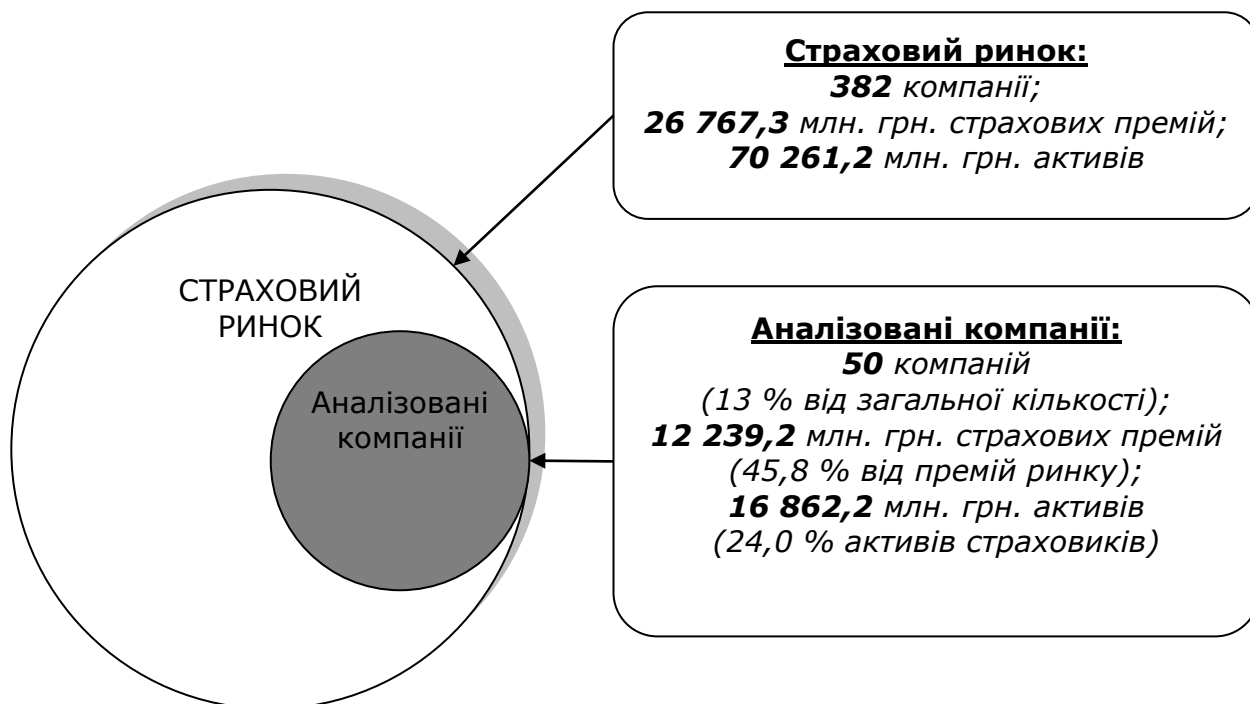

Рисунок 1 – Співвідношення між аналізованими компаніями та страховим ринком

Джерело: розроблено на основі власних досліджень

Варто зазначити, що до вибірки ми не включили компанії зі страхування життя, оскільки на нашу думку, питання управління даними фінансовими установами потребує особливого вивчення, і в подальших дослідженнях ми висвітлимо дану проблему. Щодо компаній, що спеціалізуються на інших (ризикових) видах страхування ми зосередили нашу увагу на:

- 1) організації роботи наглядової ради як органу захисту прав власників страховиків (за наявності);
- 2) розподілі повноважень щодо ключових управлінських рішень, до числа яких ми віднесли:
 - визначення основних напрямів діяльності (стратегії);
 - затвердження планів діяльності (бізнес-планів);
 - затвердження річного фінансового звіту або балансу чи бюджету;
- 3) організаційних засадах перевірки фінансової-господарської діяльності страхових компаній;
- 4) перспективи залучення інвестицій компаніями.

Світовий досвід засвідчує важливу роль діяльності наглядової ради в розвитку страховика. Відповідно до чинного законодавства «наглядова рада акціонерного товариства може утворювати постійні чи тимчасові комітети з числа її членів для вивчення і підготовки питань, що належать до компетенції наглядової ради» [Закон України «Про акціонерні товариства»]. Проте така практика не дуже поширена серед страховиків, і серед досліджуваних компаній найчастіше створювався аудиторський комітет (СК «АХА страхування», «Універсальна» та «Кий Авіа Гарант») 6 % (рис. 2).

В наглядовій раді СК «Універсальна» також функціонує комітет зі стратегічного планування та комітет з питань призначення винагород, а у СК «Граве Україна» діє комітет структурний підрозділ наглядової ради з питань внутрішнього аудиту. В той же час інвестиційний комітет не створений в

жодній з 50 компаній.

Рисунок 2 – Комітети створені в складі наглядової ради страховиків, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

Члени наглядових рад в переважній більшості випадків (78 % компаній) не отримують винагороду, або ж ця винагорода для них є фіксованою сумою (СК «Арсенал страхування», «Місто» «Талісман Страхування», «УПСК», «Універсальна»), а у «СК «Юнісон Страхування» порядок виплати винагороди членів наглядової ради визначається відповідно до договорів (контрактів) укладених з кожним членом ради (рис. 3).

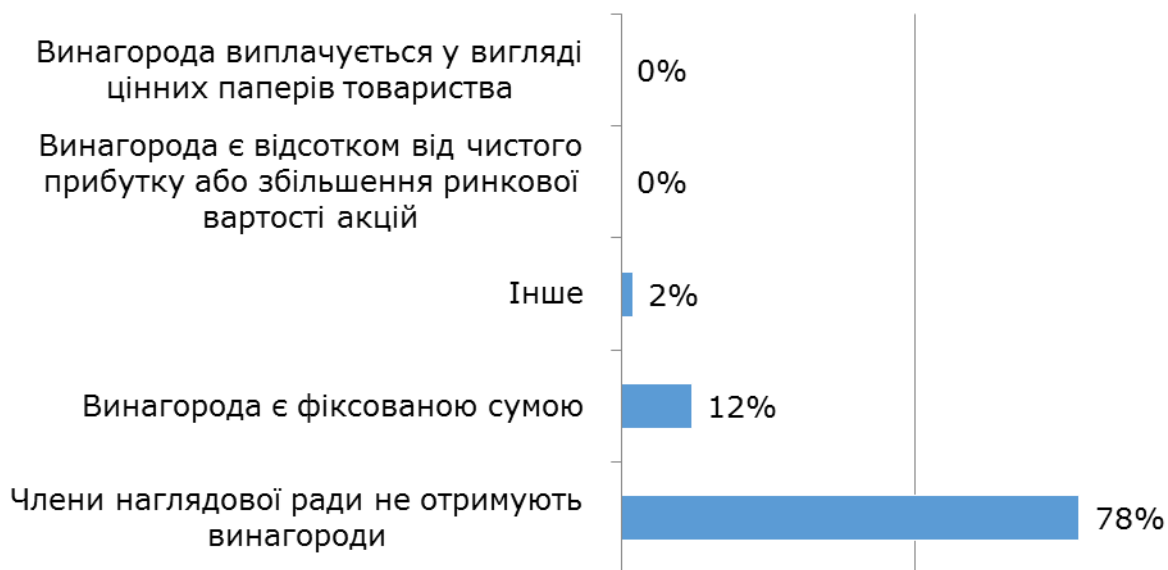

Рисунок 3 – Форми винагороди членів наглядових рад, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

В той же час не набуло поширення використання цінних паперів або відсотку від чистого прибутку (зростання капіталізації) для виплати винагород.

Щодо вимог, які висуваються внутрішніми документами до членів наглядової ради, то тут спостерігається така ситуація (рис. 4). Для 42 % компаній характерною є відсутність будь-яких вимог, на противагу цьому найбільше вимог (одночасно щодо практичного досвіду, знань, особистих якостей та відсутності конфлікту інтересів) передбачено до членів

наглядних рад дочірніх компаній австрійського холдингу «Vienna insurance group» в Україні («Княжа», «Українська страхова група»), «ІНГО Україна» російської групи «Ингосстрах» та 2 вітчизняних страховиків «Скарбниця» та «Юнісон страхування».

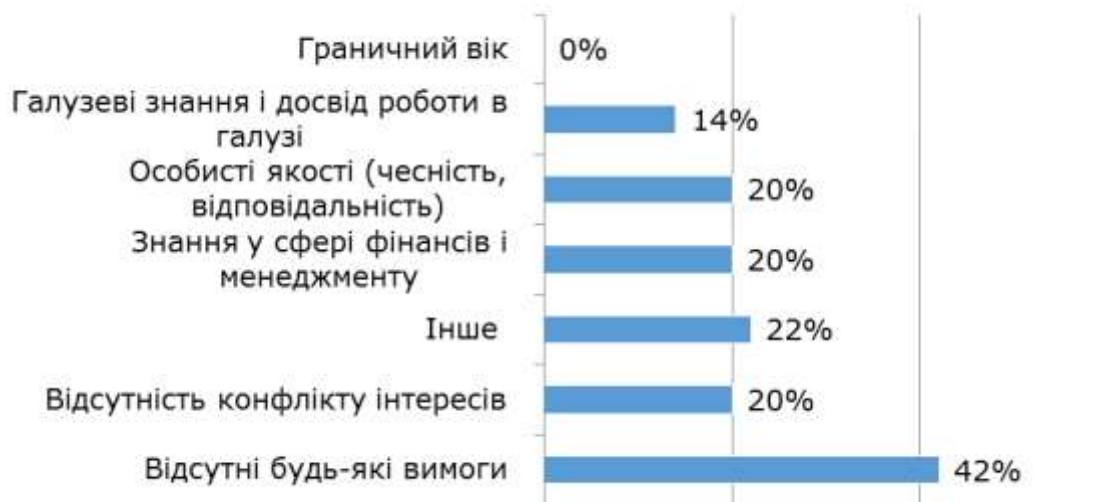

Рисунок 4 – Вимоги до членів наглядової ради викладені у внутрішніх документах, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

Таким чином, можливим є перегляд форм матеріального стимулювання та вимог до членів наглядових рад акціонерних страхових компаній, оскільки лише організована діяльність наглядових рад сприятиме врахування інтересів акціонерів та підвищенню інвестиційної привабливості страховиків.

Для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності вітчизняних акціонерних страхових компаній у 90 % з них створено ревізійну комісію або введено посаду ревізора. До числа акціонерних страхових компаній, в яких відсутній такий підрозділ належить СК «QBE Україна», «АСКО-Донбас Північний», «Промислово страховий альянс», «Скарбниця» та «Страхові гарантії».

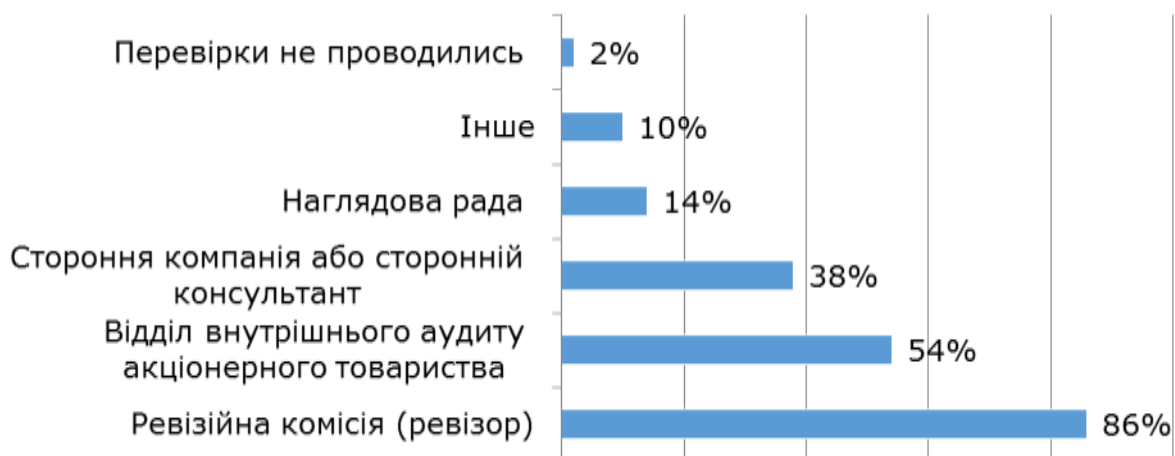

Рисунок 5 – Орган, що здійснював перевірки фінансово-господарської діяльності страховика, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

Окрім ревізійної комісії, що проводила перевірку 86 % компаній (рис. 5), контрольні заходи було проведено відділом внутрішнього аудиту (54 %), сторонньою організацією (консультантом), залученими на договірній основі (38 %) та членами наглядової ради у компаніях «ВУСО», «Княжа», «Країна», «ПЗУ Україна», «Скайд», «Українська страхова група», «ХДІ Страхування» (14 %).

Важливим елементом побудови ефективної системи корпоративного управління є оптимальний розподіл повноважень. В цьому контексті ми проаналізували повноваження загальних зборів акціонерів (ЗА), наглядової ради (НР) та виконавчого органу (ВО) щодо визначення основних напрямів діяльності (стратегії), відповідно до чого було встановлено, що в більшості компаній (88 %) це є виключною компетенцією ЗА, а у компаніях «QBE Україна», «Княжа», «Оранта» та «Провідна» відповідних НР (рис. 6).

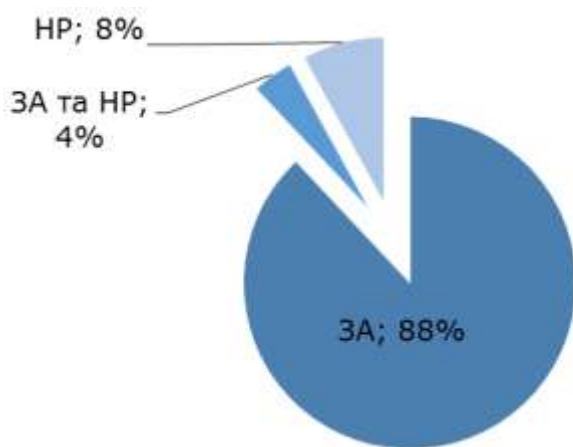

Рисунок 6 – Розподіл повноважень щодо затвердження стратегії страховика, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

Прийняття рішень щодо затвердження планів діяльності (бізнес-планів) у 32 % компаній приймається НР, у 26 % ВО, а у компаній «Альфа Страхування», «Арсенал страхування», «Брокбізнес», «Злагода» та «ХДІ Страхування», «Українська транспортна страхова компанія» це питання не належить до компетенції жодного органу (рис. 7).

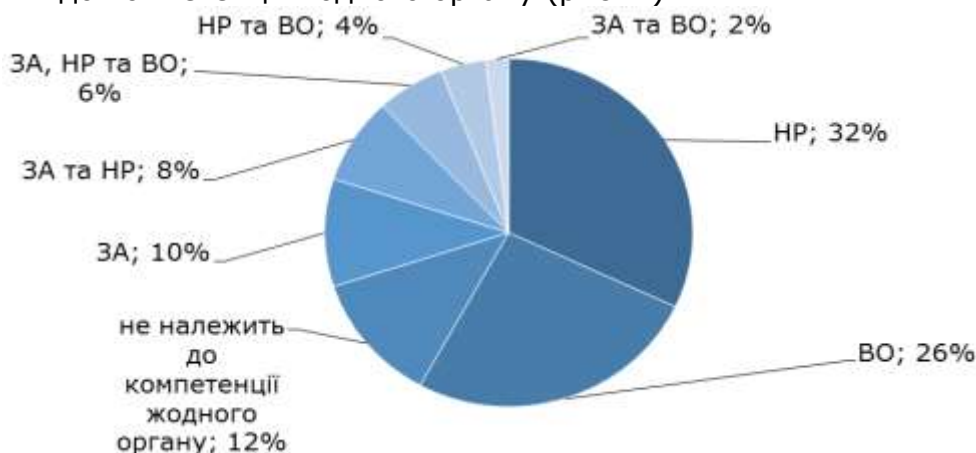

Рисунок 7 – Розподіл повноважень щодо затвердження планів діяльності страховика, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

В цілому ЗА приймають участь у прийнятті таких рішень у 26 % компаній, НР – 50 %, а ВО у 38 %.

Річний фінансовий звіт або баланс (бюджет) в усіх аналізованих компаніях (за винятком СК «Талісман Страхування») затверджується за участю ЗА (рис. 8.)

Рисунок 8 – Розподіл повноважень щодо затвердження річного фінансового звіту або балансу чи бюджету страховика, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

На нашу думку, професійне управління страховим бізнесом потребує злагодженої роботи всіх керівних органів компанії.

Діяльність страхових компаній потребує значних фінансових ресурсів, у зв'язку з чим ми проаналізували можливі способи залучення інвестиційних вітчизняними страховиками протягом найближчих 3-х років (рис. 9).

На залучення коштів шляхом здійснення емісії акцій розраховують як компанії з іноземним капіталом («ІНГО Україна», «Княжа», «Оранта», «ПЗУ Україна», «Талісман Страхування», «Універсальна»), так і вітчизняні страховики (СК «АСКО-Донбас Північний», «Бусін», «Галицька», «Злагода», «Країна», «Місто», «Перша», «Скайд», «Скарбниця» «Українська охоронно-страхова компанія»). Про можливий випуск облігацій проінформувала лише СК «Скарбниця». Такий спосіб фінансування діяльності страхових компаній в Україні не набув широкої практики протягом останніх років, і за період 2010-2014 рр. страховиками було випущено облігацій всього на 353,44 млн. грн. (100,00 млн. грн. у 2011 р., 28,44 млн. грн. у 2012 р. та 225,0 млн. грн. у 2014 р.) [Річний звіт НКЦПФР, 2014].

Рисунок 9 – Заплановані способи залучення інвестицій протягом наступних трьох років, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

Включення акції до лістингу фондових бірж протягом наступних трьох років планують лише 5 компаній «Країна», «Оранта», «Скарбниця», «Універсальна», «Харківська муніципальна страхова компанія», з яких лише «Оранта» та «Універсальна» мають подібний досвід. СК «Стройполіс» не визначилась в цьому питанні, а решта 44 компаній не планують вихід на біржу.

Враховуючи незначний рівень розвитку фондового ринку важливою залишається співпраця з банківськими установами з приводу кредитування. Такий спосіб планують використати НАСК «Оранта» та страховики з вітчизняним капіталом («АСКА», «ВУСО», «Європейський страховий альянс», «Європейський страховий союз», «Перша», «Скарбниця», «Харківська муніципальна страхова компанія» та «Юнісон Страхування»).

На ринку не очікується значний приплив іноземних інвестицій, про що свідчать перспективні плани страховиків по залученню іноземних інвестицій (рис. 10). На звітну дату лише СК «Універсальна», серед власників якої вже є Європейський банк реконструкції та розвитку, веде переговори з потенційним інвестором, і 3 страховики («ВУСО» «Європейський страховий альянс», «ПЗУ Україна») планують розпочати такі переговори. Переважна більшість компаній не визначилась, або взагалі не планують залучати іноземні інвестиції.

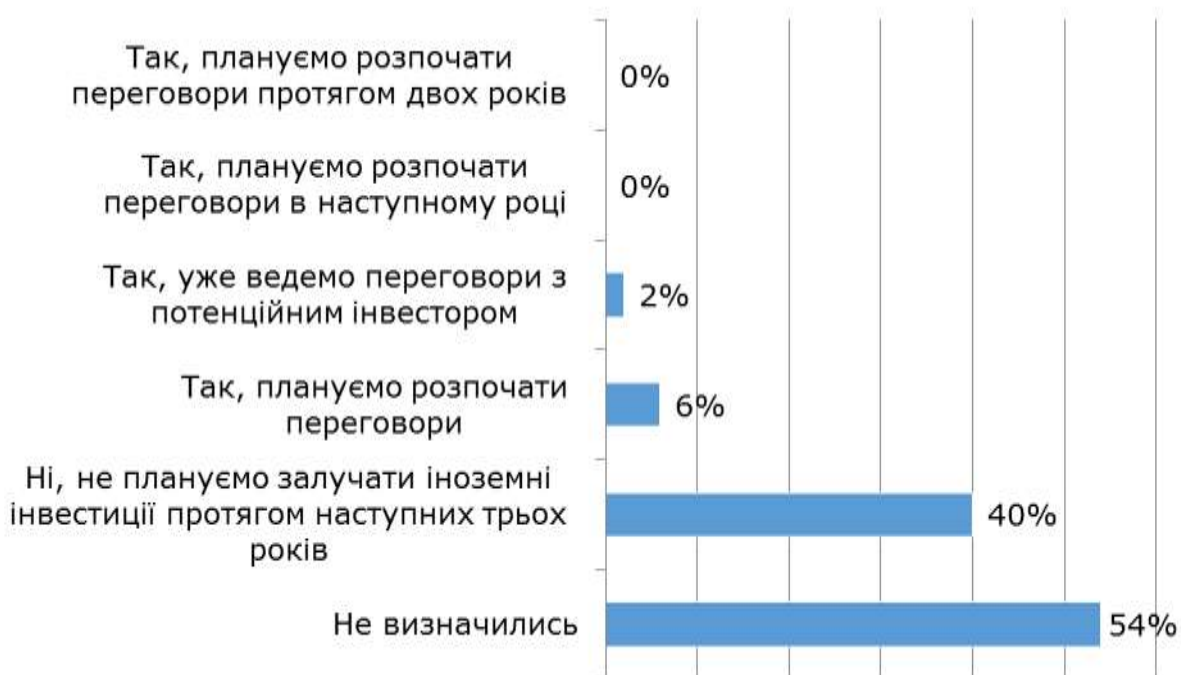

Рисунок 10 – Перспективні плани по залученню іноземних інвестицій протягом наступних трьох років, % компаній

Джерело: розраховано авторами на основі [Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України]

Таким чином, вітчизняні страхові компанії в переважній більшості розраховують на власні фінансові ресурси або ресурси своїх власників для реалізації поставлених стратегічних цілей, при цьому складна економічна ситуація підвищує рівень невизначеності та негативно впливає на розвиток галузі.

Висновки. За результати проведено аналізу можна зробити такі висновки:

1) відсутність інвестиційного комітету в складі наглядових рад акціонерних страхових компаній свідчить про пріоритетність страхової діяльності, що зумовлено як зовнішніми (нерозвиненість фондового ринку, поглиблена співпраця з банками), так і внутрішніми чинниками (відсутність фахівців, недостатність ліквідних коштів).

2) потребує налагодження система контролю за діяльністю страховиків з метою недопущення дублювання функцій та зниження адміністративних витрат.

3) важливим є забезпечення оптимального розподілу повноважень між ключовими органами управління відповідно до специфіки кожної компанії та уникнення корпоративних конфліктів.

4) низький рівень інвестиційної привабливості вітчизняних акціонерних страхових компаній обмежує можливості останніх по залученню інвестицій, в тому числі і іноземних. Практика діяльності страхових компаній як емітентів на ринку цінних паперів не в повній мірі розвиває їх потенціал, а поодинокі ініціативи страховики не зустрічають підтримку з боку державних органів.

Література

- Баранов, А. Л. (2009). *Управління страховим портфелем*: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук за спец: 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А.Л. Баранов. – К., 20 с.
- Закон України «Про акціонерні товариства»* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
- Николенко, Н. Н. (2009). Финансовая стратегия страховой компании / Н.Н. Николенко // *Управление в страховой компании, № 1*, с. 56-63.
- Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України*. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://smida.gov.ua>.
- Підсумки діяльності страхових компаній за 2014 рік*. – [Електронний ресурс] Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sector/sk_%202014.pdf.
- Річний звіт НКЦПФР за 2014 рік*. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1434454281.pdf.
- Ткаченко, Н. В. (2011). *Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення)*: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра екон. наук за спец: 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Н.В. Ткаченко. – Суми, 33 с.
- Barrese, J., Lai Gene, C. & Scordis, N. (2007). Ownership Concentration and Governance in the U.S. Insurance Industry. – *Journal of Insurance Issues*, No. 30 (1), 1-20. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=2117465>.
- Broggi, M. (2008). *Regulation, Corporate Governance and Risk Management in Banks and Insurance Companies*. - 18th AFIR Colloquium: Financial Risk in a Changing World. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=1710086>.
- Cheng, J., Cummins, D. & Lin, T. (2013). *Organizational Form, Ownership Structure, and Top Executive Turnover: Evidence from the Property-Casualty Insurance Industry*. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ssrn.com/abstract=2326797>.
- Insurance Core Principles, Standards, Guidance and Assessment Methodology*. (2013). The International Association of Insurance Supervisors. –

- [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://iaisweb.org/modules/icp/assets/files/Insurance_Core_Principles_Standards_Guidance_and_Assessment_Methodology__October_2011__revised_October_2013_.pdf.
- Kramaric, T. Pavic & Kitic, M. (2012). Comparative Analysis of Concentration in Insurance Markets in New EU Member States. – World Academy of Science, Engineering and Technology. *International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering Vol.6, 6, 1323-1326*. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://waset.org/publications/582/comparative-analysis-of-concentration-in-insurance-markets-in-new-eu-member-states>.
- Nedelchev, M. (2014). *Corporate Governance of Financial Intermediaries: Convergence and Divergence*. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ssrn.com/abstract=2401181>.
- Njegomir, V. & Rajko, T. (2014). Corporate governance in insurance companies. – Management: *Journal for Theory and Practice Management, Vol. 19, 71, 81-95*. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.management.fon.rs/management/e_management_71_english_08.pdf.
- Ricci, O. (2014). *Corporate Governance in the European Insurance Industry*. – New York: Palgrave Macmillan. 178 p.
- World Insurance in 2014: back to life*. (2015). – Sigma. Swiss Re – 2015, №4. 48 p.

References

- Annual report of National Securities and Stock Market commission of Ukraine 2014*. Retrieved from: http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1434454281.pdf.
- Baranov, A. L. (2009). *Upravlinnja strahovym portfelem [Management of an insurance portfolio]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv.
- Barrese, J., Lai Gene, C. & Scordis, N. (2007). Ownership Concentration and Governance in the U.S. Insurance Industry. – *Journal of Insurance Issues, No. 30 (1), 1-20*. Retrieved from: <http://ssrn.com/abstract=2117465>.
- Broggi, M. (2008). *Regulation, Corporate Governance and Risk Management in Banks and Insurance Companies*. – 18th AFIR Colloquium: Financial Risk in a Changing World. Retrieved from: <http://ssrn.com/abstract=1710086>.
- Cheng, J., Cummins, D. & Lin, T. (2013). *Organizational Form, Ownership Structure, and Top Executive Turnover: Evidence from the Property-Casualty Insurance Industry*. Retrieved from: <http://ssrn.com/abstract=2326797>.
- Insurance Core Principles, Standards, Guidance and Assessment Methodology*. (2013). The International Association of Insurance Supervisors. Retrieved from: http://iaisweb.org/modules/icp/assets/files/Insurance_Core_Principles_Standards_Guidance_and_Assessment_Methodology__October_2011__revised_October_2013_.pdf.
- Kramaric, T. Pavic & Kitic, M. (2012). Comparative Analysis of Concentration in Insurance Markets in New EU Member States. – World Academy of Science, Engineering and Technology. *International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering Vol.6, 6, 1323-1326*. Retrieved from:

- <http://waset.org/publications/582/comparative-analysis-of-concentration-in-insurance-markets-in-new-eu-member-states>.
- Nedelchev, M. (2014). *Corporate Governance of Financial Intermediaries: Convergence and Divergence*. Retrieved from: <http://ssrn.com/abstract=2401181>.
- Nikolenko, N. N. (2009). *Finansovaja strategija strahovoj kompanii [Financial strategy of an insurance company]*. Upravlenie v strahovoj kompanii – Management in an insurance companies, 1, 56-63.
- Njegomir, V. & Rajko, T. (2014). Corporate governance in insurance companies. - Management: *Journal for Theory and Practice Management*, Vol. 19, 71, 81-95. Retrieved from: http://www.management.fon.rs/management/e_management_71_english_08.pdf.
- Official website of the Stock market infrastructure development agency of Ukraine*. Retrieved from: <http://smida.gov.ua>.
- Pidsumky dijalnosti strahovyh kompanij za 2014 rik*. Retrieved from: http://nfp.gov.ua/files/sektor/sk_%202014.pdf.
- Ricci, O. (2014). *Corporate Governance in the European Insurance Industry*. – New York: Palgrave Macmillan. 178 p.
- Tkachenko, N. V. (2011). *Finansova stijkist strahovyh kompanij (metodologija ocinky ta mehanizmy zabezpechennja) [Financial soundness of insurance companies (assessment methods and provision mechanism)]*. Extended abstract of candidate's thesis. Sumy.
- World Insurance in 2014: back to life*. (2015). - Sigma. Swiss Re – 2015, №4, 48 p.
- Zakon Ukrainy «Pro Akcionerni tovarystva» [Law «On joint stock companies»]*. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.

Data przesłania artykułu do Redakcji: 26.01.2016
Data akceptacji artykułu przez Redakcję: 01.02.2016